

MIT 21a - 100 (Fall 2004)
Kültürel Antropolojiye Giriş
Türkçeye Uyarlama Notları
(Hakem(ler)e açıklama
veya Çeviriye Sözbaşı)

Bozkurt Güvenç

MIT 21a-100 kodlu *Kültürel Antropolojiye Giriş*, tanımına göre, 13-15 hafta sürecek bir öğretimi dönemi boyunca, haftada birer saatlik iki takrir ve bir saatlik yazım / uygulama (*recitation*), toplam 3 saatlik bir lisans dersi olarak tasarlanmıştır. (Bkz Program). MIT ADM programında, Giriş dersine ek olarak 24 kadar lisans ve 4 lisansüstü düzeyde antropoloji dersleri yer almaktadır.

Program ve Ders Notları

Uyarlamada kurs programına ek olarak toplam 17 dersin notları bulunmaktadır. Bu derslerden 1 ve 2 sıra nolu ilk ikisi Prof. James Howe'un kendi notları; 3-10 sıra numaralı 8 ders, öğretim yardımcısı Anne Pollack'ın; 11-17 sıra numaralı 7 ders ise öğrenci Emily Kagan'ın notlarıdır. Uyarlamada dersler bu numaralara göre sıralanmıştır. Bu ayrımı yapmak gerekiyor çünkü ders notlarının yazımı, hazırlayan kişiye göre değişiyor. Prof. Howe'un ders notlarında, metin ara başlıksız ve numarasız paragraflar olarak yazılmıştır. Asistan Pollack ile öğrenci Kagan'ın hazırladığı ders notlarında ise *numaralı, harfli, küçük romen* ve tekrar numaralı, *harfli, küçük romen ve numaralı, çok kademeli bir paragraflar hiyerarşisine uyulmuştur:*

Sayı Harf Romen *Sayı Harf Romen*
1. a. i. (ve yeniden) **1. a. i.** gibi.

Kurulan düzen bilimin analitik yaklaşımına ve referans vermeye elverişli görünse de, ders notlarında, "i." harfli bir paragraf, kendinden sonra gelen romen bir "i." sayısı ile karşılaşınca bilgisayarların akli karışıyor. Ders Notu hazırlayanlar bu teknik sorunu tam çözemedikleri için bilgisayarın kararına razı olmuş görünüyor. Bazen bu iki "i." yer değiştiriyor ve okuyanı şaşırtıyor. (Bkz 12 Akrabalık dersinde, 5 i. i. -Çn.)

Metindeki ara başlık ve paragrafların bu kadar ayrıntılı parçaya bölünmesi, fiilsiz ya da “telegrafik /stenografik” diyebileceğim bir yazım tekniğini de zorunlu kılmıştır. Öyle ki, ara başlık, ya metindeki cümlelerin faili olmakta, ya da ara başlık metindeki bir iki satırlık kısa paragraflarda açıklanmaktadır. Türkçe cümle. fiil ve failin yerini tutan zamirle bittiği için, çeviride, eliptik (faili ve fiili eksik) görünen bazı cümleleri tamamlamak (Türkçeye uyarlamak) gerekmiştir. Bu güçlüğü ek olarak, bazı ders notlarında, cümle ve paragraf sonları noktalandığı halde; bazılarında, ders metni ses kaydı gibi kesintisiz (noktasız) devam etmektedir. Ayrıca, İngilizcede fiil çekimlerinin geniş (*muzâri*) zaman kipi bulunmadığı için, Profesör Howe ders anlatırken, “sorulur, bulunur, yapılır” yerine, öğrencilerine “*sorarsanız, bulursunuz, yaparsanız*” şeklinde doğrudan hitap ediyor. Henüz sahaya çıkmamış öğrencilerimizin bu role hazır olmadığını dikkate alarak, bu tür cümleleri Türkçe yazım kurallarına uyarlamaya çalıştım. Uyarlama notlarını (...- Çn.) biçiminde ekledim ve belirttim. Bütün bu sorunlara, düzeltme ve uyarlamaları karşın, çeviride, notların özgün yazım tekniğine sadık kaldım. Bu tekniği değiştirmek, ders notlarını yeniden yazmak gibi çevirme / uyarlama yetkisini aşan yeni sorunlara yol açabilirdi.

Kaynaklar

Profesör Howe giriş derslerinde, Evans-Pritchard’ın *Nuer* (“Nüerler”) çalışmasıyla, Myerhoff’un *Number Our Days* (“Günlerimizi Sayınız”) araştırmasına sık sık ve bol yer vermektedir. Bu iki kaynak henüz dilimize çevrilmediği için, İngilizce kaynakları aynen korudum. Google’da bu kaynakların yarımşar saatlik filmleri ile kısa metrajlı video belgeselleri vardır. TÜBA bu temel kaynakların çevirisi için gerekli girişimde bulunabilir. Antropolog Carol Delany’nin *Investigating Culture..(2004)* (“Kültürün İncelenmesi”) kitabı da henüz dilimizi çevrilmedi. Ancak, aynı yazarın bir Türk köyünde yaptığı *The Seed and the Soli* çalışması *Tohum ve Toprak* olarak çevrildi (İletişim 2011), Bu eser katılarak gözleme dayalı antropolojik “alan araştırması”nı tanıtan ve çevirideki Evans-Pritchard ile Myerhoff’un eksikliğini kapatacak ya da aratmayacak yardımcı bir ders kitabı olarak değerlendirilebilir.

Ders Programının Sosyalbilimler Eğitimine Katkısı

Bu dersin *syllabus*'u (Programı), çevirinin Türkçe sosyal bilimlere kazandıracığı en değerli yeniliktir. M.I.T.'nin "*Yaratıcı Ortaklık Lisansı*" koşullarına uygun olarak tasarlanan "Kültürel Antropolojiye Giriş Dersi Programı" ders notlarıyla birlikte, aynen yayımlanmalıdır. Altı çizilmesi gereken yenilikler özetle şöyle sıralanabilir:

1. Haftada üç saatlik ders, bir saat takrir, bir saat tartışma ve bir saat uygulama (*recitation / yazı*) olarak üç güne bölünmüştür.
2. Derste ele alınıp incelenecek 25 ana konu / sorun açıkça yazılmıştır.
3. Devam ve katılıma %20, altı tane yazılı ödev %50 ağırlık verilmiştir.
4. Her dersten önce ve sonra okunacak kaynaklar, izlenecek filmler bellidir.
5. Kütüphanede rezerve edilen yayınlar ile "okumalar takvimi" ayrıntılı olarak tanıtılmıştır..13-!5 haftalık bir öğretim döneminde, dersi alanlar ve verenler 25 defa buluşup toplam 38 saat birlikte çalışıyorlar.
6. Başarılı bir öğrenci ödevi örnek olarak ve *pdf* formatında verilmiştir.
7. Dönem sonunda yapılacak %30 ağırlıklı genel sınavda sorulacak sorular: öğrencilerin "*insan ve kültür*" üzerinde bu derste kazanması beklenen *temel kavramlar, kuramlar, sorunlar, terimler, örnek olaylar*, bilime katkıda bulunan *kişiler ve kaynaklar* -beklendiği gibi- Amerikan ağırlıklı olarak seçilmiş, 12 başlık altında toplanmış ve açıklanmıştır
8. Özetle, öğretim üyesi ile yardımcılarının görevleri sadece ders ve sınav yapıp not vermekle bitmiyor; programın aksamadan uygulanmasını, öğrencinin katılmasını ve yararlanmasını amaçlayan bir eşgüdüm ve birlikte çalışma ortamının sağlanması ve geliştirilmesi olarak beliriyor.
9. Bilinçli hedef, çok bilgi aktarmak yerine "tartışmalı soru(n)ları gündemde tutmak" gibi görünüyor
10. Amaç, öğretmenlerle öğrencilerin yaparak birlikte öğrenmesidir.

Sonuç

Kannatımca, bilim eğitiminde program kavramının yerini ve işlevini gösteren bu ilkeler, ülkemizde — en azından sosyalbilim eğitiminde— çığır açacak ve devrim yapacak nitelikte görünmektedir.

Saygılarımla,

Bozkurt Güvenç

16 Temmuz 2011